

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošlja do odpovedi. — Udje „Katoškovega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nes zaprte reklamacije so poštnine proste.

Kolera.

Kolera, ena najhujših kužnih boleznih razsaja že dalje časa na Ruskem in v Italiji.

Na Ruskem je zahtevala ta strahovita morilka že silno mnogo žrtev. V enem samem tednu tekočega meseca je umrlo na Ruskem nad 10 tisoč ljudi za kolero. Najbolj okuženi sta mesti Petrograd in Moskva. Prebivalstvo je silno razburjeno, in beži kar trumoma iz mest na deželo.

Tudi v Italiji ni mnogo boljše. Vsak dan poročajo časniki, koliko oseb je že obolelo, oziroma umrlo vsled kolere. Ministrski svet je sklenil darovati krajem, kjer razsaja kolera 900.000 lir. Papež je razveljavil vse poste v krajih, ki so okuženi po kolero. V vseh cerkvah se opravljajo molitve za odpočitev te kuže. Oblasti delajo z mrzlično naglostjo, da bi ustavile razširjenje.

Na Rumunskem je prosilo veliko število kmetov ministrstvo, naj se z ozirom na to, da se lahko vsled bližine ruske meje tudi v Rumunijo zanese kolera, velike vojaške vaje odpovejo. Vojaške vaje so bile nato res odpovedane.

Kolera pa tudi Avstriji ni prizanesla. Iz Ruskega se je priklatila v Galicijo in od tod tudi na Dunaj. Listi poročajo, da se je v Galiciji med vojaštvom pojavilo več slučajev kolere. Na Dunaju je zahtevala kolera že svoje žrtve. Zdravilni oddelek notranjega ministrstva je v preiskavi dožgal, da ste bili okuženi od kolere dve ženski, od kojih je ena že umrla. Obolelo pa je na njej že več oseb. Ministrstvo javlja, da je odredilo obširne varnostne odredbe. Na Ogrskem se kolera sicer še ni pojavila, vendar je tuđi ogrska vlada odredila vse potrebno, da se zabrani kolera. V odredbi stoji med drugim sledeče: Bolniki, ki so oboleli na kolero, se morajo v njihovem stanovanju izločiti, le osebe, ki jim strežejo, smejo priti z njimi v dotiko; za nadzorovanje te odredbe se mora pred vsako tako hišo postaviti straža, po možnosti orožnik. Ako v hiši ni primernega prostora, naj se ali bolnik spravi v za take bolnike določeno bolnišnico, ali se naj zdravi sestanovalec izselijo.

Praški mestni svet je sklenil, da stori vse, da se prepreči kolera. Pripravili so že zadostno vozov,

kakor tudi lope. O odredbah so poročali takoj namestništvu. Došli tuđi bodo v Pragi najstrožje nadzorovani. Hoteli bodo morali takoj javiti policiji došle tuđce. Policijski zdravniki morajo vsak dan nadzorovati hotele. Nadalje je praški mestni svet ukazal upravam osrednje klavnice, mestne tržnice, mestnega gospodarkega urada in vseh mestnih zavodov, naj skrbijo za največjo snago.

Tudi v Ljubljani so se storile potrebne odredbe, da se v slučaju, da se pojavi kolera tudi tam, onemogoči njeno razširjenje, ali pa se vsaj omeji.

V očigled res velike nevarnosti, da se zanese kolera tudi v naše kraje, pač ne bo odveč, ako tudi naše čitatelje s to boleznijo natančneje seznanimo.

Kolera se je priklatila iz Azije, kjer ima svoje stalno domovanje v porečju velike reke Ganges v Indiji. Zato ji pravimo azijska kolera ali prava kolera. Te kolere ne smemo zamenjati s takozvano „cholera nostras“, to je kolera, ki je udomačena v naših krajih in ki ni nič drugega, nego z bljuvanjem združena huda driska, kakoršna se v poletnem času tako pogostoma pojavlja zlasti pri dojenčkih, pa tudi med odraslimi ljudmi. Dočim pa le-tej zapade razmeroma le majhen odstotek obolelih, terja prava ali azijska kolera povprek 40 do 50% človeških žrtev.

Azijsko kolero povzroča, kakor je leta 1883 dokazal sloviti zdravnik Robert Koch, zelo majkkena stvarica, takozvani „Kommabacillus“, če pride v naše črevo. Dočim torej nalezemo kugo, če pridemo le v dotiko z okužencem, ali če le pridemo v njegovo, z okuženimi bacili prepojeno ozračje, nalezemo kolero le tedaj, če pridemo po nepazljivosti v dotiko z izmečki ali odpadki človeka, ki je obolel na kolero. Kajti v tem slučaju je nevarnost, da se s temi izločili, v katerih je vse polno tistih majkkenih, za prosto oko povsem nevidnih komabacilov, onesnažimo, in da potem te bacile sami na jestvini ali v pijači dovedemo v svoj želodec. Če želodec ne proizvede dovolj velike množine solne kisline, gredo ti bacili neprebavljeni skozi in pridejo v črevo, kjer se z neznansko naglostjo razmnože tako, da povzročijo hude driske in bljuvanja. V druge dele telesa se ne razširjajo. Z odpadki in izmečki vred pridejo potem ti bacili zopet na dan, in tako jih lahko nalezeš, ako izpiriš neprevidno bolnikovo perilo ali umivaš njegovo posodo, ali če ravnaš

z vodo, v katero so tem ali onim potom prišla ta morilna telesca. Najnevarnejši razširjevalec komabacilov je voda, ker se ti bacili v njej najdalje ohranijo pri življenju, dočim jih izsušenje precej hitro zamori. Če pridejo ti na obleko, na roke, na orodje, od tod v usta, in če so že enkrat tam, so oni na dobrem, kajti zanje se z istim hipom začne veselo svatovanje in množenje, ti pa si na slabem, kajti zate se začne hiranje in propadanje. Nekaj dni te muči driska. Naenkrat se začne telo z neznansko hitrostjo prazniti, spodaj in zgoraj, blato in izmečki so čimdalje redkejši, zvedeneli, vodi ali rodkemu močniku podobni. Bolnika se poloti neznanska žeja, katere pa ne more ugasiti, ker neprestano bljuva. Ker gre toliko tekočine od njega, začne upadati, da se v kratkem času kar izsuši. Poteze postanejo šiljaste, glas je hripav, poti se bolnik čimdalje manj, nima slin in jokati pri najboljši volji ne more, ker ni solz: vse izsušeno. Telesna toplota je manjša in manjša, žila skoro nič več ne bije, ni dolgo, ko zastane popolnoma. In tedaj pristopi k bolniku angelj miru.

Katera so sredstva proti kolero in kako preprečimo njeno razširjanje? V prvi vrsti je potrebno, da bolnika, pri katerem upravičeno sumimo kolero, nemudoma ločimo od drugih ljudi in ga spravimo v prostore, kjer se njegovo perilo, izmečki in odpadki sproti razkužujejo po uradnih predpisih. Podvojiti moramo skrb za snago v stanovanju, za snago rok, telesa in perila. Ako v kraju nimamo zanesljivega vodovoda, ne smemo piti vode, če ni skuhana, kajti najzanesljiveje pomori vse bacile vročina. Ker pa skuhana voda ni dobro pitna, primešamo ji lahko malo čaja, a samo toliko, da se okus popravi. Na Ruskem je le radi okužene vode pitje čaja tako razširjeno. Enako smemo uživati samo skuhano mleko. Strogo moramo paziti, da ne živimo surovega sadja in surove zelenjave (salata, zelje, kumare). Kratkómalo, ker vemo, da se kolera samo je in pije, moramo vse, kar jemo in vodenega pijemo, poprej dobro skuhati, kajti kuhanje najzanesljiveje razkuži vsako okuženo stvar.

Ako se bomo vestno držali teh navodil, se nam kolere ni treba preveč bati. Najbolj sloviti zdravnik v Rimu, profesor Marchiafava, se je izjavil o kolero tako-le: „Kar se mene tiče, se prav nič ne bojim. Prišel sem že večkrat z kolero v dotiko, in sem ostal

PODLISTEK.

Nekaj pripovedk iz življenja našega cesarja.

(Zbral in priredil J. Verbajnsčakov).

Iz ljubezni in spoštovanja do visokega jubilara, podajam vam, častiti bralci „Slovenskega Gospodarja“, nekaj paberkov iz življenja Nj. Veličanstva.

I.

Nekoč se je podai naš svitli cesar v spremstvu svojega adjutanta na lov divjega petelina. Nevede je prekoračil meje svojega posestva in zašel v tuji gozd, kjer ni imel že več pravice, loviti divjačino.

Nesreča je hotela, da ju je zalotil posestnik tega gozda ravno, ko sta v grmovju z nabitima puškama prežala na divjega petelina.

Ves razsrjen približa se lovcema.

„Kaj, tri sto medvedov, ali dandanes ne veljajo nič več lovske postave. — Kdo ste Vi?“ obrne se kmetič proti cesarju ter ga meri od pet do glave.

„Častnik,“ glasil se je odgovor.

„To sam vidim, in mi ni treba dvakrat praviti. Vaše ime bi rad zvedel.“

„Franc mi je ime.“

„Kaj samo Franc? Prosim, ali Vi nimate priimka?“

„No, pa naj bo. Jožef Franc je moje popolno ime.“

„Že dobro, da vem, da se lahko pri Njega Veličanstvu pritožim.“

Cesar je smehljaje poslušal priprostega kmetiča in mu celo obljubil, da vzame tožbo zoper sebe sam s seboj, in da bo skrbel, da jo dobi gotovo cesar v roke.

Prezirljiv pogled kmetičev je bil tem častnikovim besedam odgovor.

Odločno je zahteval puške od obeh lovcov. Ko pa sta mu hotela ta dva to zabraniti, poskušal je že s silo, se polastiti cesarjeve puške.

Vendar, cesar mu ne da kar tako puške iz rok, češ, s silo ne bode pri njem nič opravil.

Obljubil mu je, da mu da puško prostovoljno, le če se potrdi z njim na njegov lovski grad.

Med tem pa so se že približali kmetičevemu domovju. Njegova žena ga je na pragu pričakovala, ko pa je zagledala tuja gospoda priti z njenim možem in možev čemerem okraz, šla je prišlecema nasproti in moža v svoji radovednosti vprašala po vzroku njegove razburjenosti.

„Kdo pa bi se tudi ne jezil. Poglej si ta dva lovca. Že celo noč sta lovila v mojem gozdu divjačino ter mi ugnala petelina, kojega sem že dalje časa opazoval ter ga hotel danes ustreliti, da bi ga postavil na dan krsta k obedu.“

Pri teh zadnjih besedah ozrl se je cesar po sobi ter zagledal ob klopi zibelko z otrokom.

Smehljaje se nagne čez zibelko, rekoč:

„Lep, kakor nebeški angeljček.“

Gospodinja hvaležno pogleda radi teh besed neznanega lovca ter opomni moža, naj lovcema ponudi vendar stol.

„Pač res,“ opravičuje se kmetič, ponujajoč jima stol, „v svoji razburjenosti bi skoraj pozabil, kaj se spodobi. Ti stara pa,“ obrne se proti ženi, „pa jima pripravi zajutrek, gospoda sta bila celo noč na lovu ter sta gotovo lačna.“

Kmalu so sedeli za mizo pri polni skledi, ter se živahno razgovarjali o tem in onem. Kmetič je hotel vidno napeljati govor na druge reči, da bi lovca brz pozabila, kar se je pred kratkim pripetilo.

To je dobro opazila njegova žena in ga je hote-

la malo podražiti, češ, če misli še zdaj tuja loveca pred samim cesarjem tožiti.

„Eh, pustimo to,“ zareži se kmet nevoljno nad ženo, „cesar ima ravno čas, se s temi malenkostmi pečati. Stvari je konec in ti stara molči o tem!“

Cesar, ki je ves ta razgovor kmeta s svojo ženo slišal, obrne se do kmeta s prošnjo, če je bil že tako dober, da mu je prejšnje prostovoljno odpustil, naj mu izpolni še neko prošnjo.

„Zakaj pa ne? Če mi je le mogoče!“

„Prosim, ste mi li toliko naklonjeni, da bi smel biti Vašemu otroku krstni boter.“

Gospodinja, komaj da je slišala te besede, se je že nagnila prek mize proti cesarju ter mu ponudila roko v znamenje, da mu privoli.

„Torej, kdaj smem priti?“ vpraša neznan lovec.

„Prihodnjo nedeljo.“

„Če bodete le prosti službe,“ pripomni še kmetič.

„O, ne bojte se. Bom že gledal, da bom prost službe — pa še nekaj; ali mi dovolite, da smem priti z nekaterimi mojih prijateljev?“

Dnevi do nedelje so hitro potekli, in v nedeljo že na vse zgodaj se je oglašil krstni boter z dvema spremljevalcema. Pa kako? Ne kot kak častnik, ampak v maršalski uniformi s križcem in dragocenimi zvezdami na prsih v spremstvu dveh svojih adjutantov.

Kmetič, ki ga je takoj spoznal, prestrašil se je, zdrknil pred njim na kolena ter ga prosil, naj mu odpusti.

„Pustite, kar je minulo,“ tolaži ga cesar. „Vi ste popolnoma prav ravnali in jaz sam bom Vaš zastopnik v tožbi zoper lovca Jožefa Franca, in ta Vas že za naprej zagotovim, da je pravica na Vaši strani. — Dovolj o tem. Zdaj pa brz h krstu!“